

Цетиње, 22. септембра

У кинематографу великога европског живота испуњује сценерију данашњег дана угарски зајам. Сувопарна су финансијска питања, али питање овога зајма има једну оазу пуну политичке романтике, која данас занима вас свијет. За некога има и лирике, за другог трагике, еле то је сад догађај, који прелијева у све хамелеонске боје, ако се овај израз може примјенити на разнолика расположења, која су овим зајмом у разним државама изазвана.

Аустро-Угарска треба новаца — много новаца. Треба јој за оружје и за велике убојне лађе, дреднауте. На мору се такмичи с Италијом, а на суви се оружја по свој прилици да би љубав савезничка, нарочито на југу, била што врелија, а и да би се „мир Божији обезбедио“.

Да би до новца дошла, обратила се богатој Француској. Подметнула је да зајам потражи Угарска.

Први покушај пада још за вријеме владавине кабинета Векерловог. Из Париза је одговорено да ће радо одобрити зајам, али претходно да се прилике у Угарској сталожу и кристалишу. Тај услов онда није могао на пречац бити испуњен. Дошао је кабинет Куен-Хедерварија. Прилике су утолико сређене, да влада Куенова располаже у парламенту већином. Пошто је та претходна погодба испуњена закуцало се на ново на врата француских каса.

Али сад „није вино пошто је пређе било“. Француска влада нађе за мудро да не одобри зајам, и тако се Маџари покуњени повукоше назад, пуни жучи противу Француза.

Зашто? Зашто се не одобри котирање? Одговор је кратак: због спољне политике грофа Ерентала.

Прије свега између њега и Извољскога је двобој још од времена анексије. Форме опхођења су коректне, али по мраку се хватају и задају један другом немилосрдне ударце. Ерентал га је погодио руско-турском конвенцијом, овај Ерентала отказом зајма. А то су Французи учинили Извољском као савезници руски. —

Главни разлог муђутим није личне природе. Француска не да свој новац зато да не би њим потпомогла наоружање једне државе која је у савезу противу ње и њених савезника.

Сад се окреће лист ове историје. Њемачка је сматрала да је погођен не само савез, него и њено честољубље. Једна јака Аустро-Угарска јој је насушна потреба. Иначе је и она пропала. Ријешава се на једну врсту финансијског херонизма: даје она зајам Угарској! Спокојно можемо казати *она*, јер да није њенога утицаја на банкарске куће

Блајхредера, Рочилда и осталих, мучно да би се ове осмјелиле да истресу из својих кеса 560 милиона круна.

Тај чин Њемачке учинио је сензацију. У Аустрији и Угарској радосно кличу: еureka, а ван њих расположења добише разне боје и сваки с гледишта својих интереса посматра ствар. Аустро-Угарска се радује новцу, Њемачка се слади тронфом коју је бацила на француско-руску карту, а ови опет задовољно чекају развој даљих догађаја, који већ бацају своју сијенку преда се.

Јер аустро-угарски нови дреднаут не могу плувати по Карпатима и загорити Русији, а кроз Гибралтар се не могу привући а да не оставе по које ребро. Не могу се тицати ни Француске, јер ова је у Средоземном Мору јача и од италијанске и од аустро-угарске укупно, још јача у савезу с енглеском ескадром. Ти дреднауту могу се тицати само Италије. И за те дреднауте даје новац трећи савезник — Њемачка.

Љубав међу њима, како видите, тако је искрена, да се искренија пожељети не може, а савез тако тијесан, да Италију хоће у загрљају већ да угуше.

Гледају то три споразумне силе (Русија, Енглеска и Француска) и не налазе да је ова финансијска бравура Њемачке тако незгодна по њих. Чести састанци аустро-угарских и италијанских државника, почевши од Калнокија, па преко Голуховског до садањег Ерентала, свједоче, да често пуца тиква између њих и да се тога ради често морају састајати да је крпе. Сад ъемачки зајам за дреднауте противу Италије, па увлачење Турске у савез који би загрозио италијанским интересима на западној обали Балк. Полуострва, и који би управо значао тројни савез противу четвртог савезника — Италије — како би је силом држали у канџама, све скупа појачава наду, да ће размаци између ове и Аустро-Угарске напошљетку пући као провала. А одавна се поглеђују мрко попријеко, сваки час се на граници хватају за чуперке, па и прије неки дан аустро-угарска патрола на граници закрочила је у италијанску територију и оборила италијанску заставу, због чега се, поред осталог, гроф Ерентал и Сан-Ђулијано у Турину сад опет милују.

Тако изгледа данашња слика европскога кинематографа.

Цетиње, 22. септембра.

У Лос Анџелесу, у Америци, у гради листу. Тај лист изашао је експлозија, од које су многи сагачи пострадали. Не зна се од куда је експлозија, али се држи, да је убојена бомба, коју су организовани радници подметнули, да би се осветили листу што драматизирају раднике.

*

У Угарској и Италији се холера непрекидно шири. Случаји побољшава се једнако јављају. Само у

Пануљу за последних 24 сата било је двадесет и пет случаја побољева.

У Северне Америке Државе се орунају. Оне ће 160 милиона долара употребити за израду нових ратних бродова.

Листови јављају, да је париски лист „Matin“ тражио од Турске десет милиона франака, па да пише у прилог зајма турског, који је имао да експли у Паризу. Када је то Турска одбила, онда је овај лист изашао према Турској пише вијест о турско-румунској конвенцији. У колико у томе има истине, не зна се, али вијест о турско-румунској конвенцији је утврђена и ту се нема шта кријати.

Као што из Пекина јављају, у Кини је у изгледу опет боксерски устанак и пријети озбиљно опасност странцима. Зато је наређено америчком пацифичком и мандатском бродовљу, да буде у приправности.

У Дубровник је дошла војска. Она је стигла ту неки дан парабројом „Далмат“. Како су официри неким дијелом — има их 80 — ожењени, то ће имати велике муке да до стана дођу.

Гроф Ерентал имао је ових дана састанак са маршалом ди Сан Ђулијаном у Турину, у Италији.

Врховни инструктор турске војске Голц паша присуство је у Цариграду.

Француска комора биће сазвана 22. октобра.

Одступање министра Извољског

Извољски посланик, Сазинин министар —

Одавна се већ говори и пише како ће руски министар спољних послова Извољски одступити. Па и ако је од тога времена доста протекло. Извољски је и даље остао на свом досадањем мјесту, те се држало, да неће ни одступати. Сада са поуздане стране јављају, да је одступање његово свршена ствар.

Извољски одступа по својој жељи из здравствених разлога. Па и поред тога он се неће са политичке позорнице повући. Он иде у Париз за великог посланика.

Наименовање његово за великог посланика (амбасадора) у Паризу није без значаја. Познато је, да амбасада у Пиризу важи као најважније мјесто у руској дипломатији. Тиме се Извољском указује част и признање за досадањи његов рад. А француски листови налазе да је то част и за Француску. Извољски је познат као велики поборник руско-француског савеза а сјем тога и значај француске пријестонице у међународној политици уздиже се што за руског посланика тамо долази досадањи министар спољних послова. Према томе разумљиво је што се очекује, да ће сада Париз бити мјесто, у коме ће се рјешавати најважнија дипломатска питања. То је мјесто у пошљедње вријеме смрћу Нелидова било упражњено.

Извољског ће замијенити сада досадањи његов помоћник Сазинин. И он је такође велики поборник руско-француског савеза, те ће водити политику свога претходника.

Ова промјена и за нас балканске Словене имаће нарочитог значаја. Будући министар иностраних дјела у Русији је велики словенофил и добар пријатељ балканских Словена. Зато ће он и нарочиту пажњу Балкану поклонити и водити више рачуна о нама. А то је оно што нас ова промјена у вишој мјери интересује и што нас овакав исход ствари може само радовати.

Прилике у Турској

Наоружање Турске — Патријаршија и Порте — Нови сенатори — Маневри турске војске — Концесија странцима и затварање српских школа.

Цариград, 16. септембра

Турска се наоружава. С дана у дан појачава своју снагу на мору. Повећање њене флоте једнако се врши. Неки су бродови већ стигли, неки су на путу, а многи се још поручују. Према изјави мјеродавних кругова, ово се наоружање не врши ни у каквом ратном смјеру. Веле да то чине само зато, да сузбину грчке ратне намјере. Грчка је још почетком ове године набавила у Италији једну крстарицу од десет хиљада тона. Спремала је појачање ради Крита. Турска према томе није могла да остане равнодушна, него се и она озбиљно стала припремати и своју флоту повећавати. Сада хоће да набави и шест болничких бродова, који би јој у случају рата могли послужити и као превозна средства. Уз то Турска је послала и већи број својих официра у Енглеску ради усавршавања у морини.

А ваља знати, да између Турске и Грчке још трају запети односи. И једна и друга су на ратној ноzi. Међу њима влада непрекидно заоштреност и опасност од озбиљних пошљедица још није прошла. То се види и из говора, који је у ових дана држао у Једрену један од вођа младотурске странке у парламенту Халил-беј.

Поред све добре воље, што се и Турска и Грчка труде да отклоне заоштреност односа, који влада већ тако дуго међу њима, изгледа да опасност од озбиљних пошљедица још није минула. Ономад је вођа младотурске странке у парламенту Халил-беј, држао у Једрену говор у коме се *дотакао и односи са Грчком*. Он је рекао, да ће Турска оног часа, кад Венизелос постане министар-предсједник у Грчкој, огласити све уговоре који између Турске и Грчке постоје да не важе и прекинуће све односе са Грчком, пошто сматра Венизелоса као отоманског преступника, коме је опомогућни повратак у Турску и коме ће се све имање на Криту конфисковати. Прије неки дан, стигао је у Цариград и атински посланик Наби-беј. Он је присуствовао и министарској седници, гдје је изложио потанко стање у Грчкој. Одмах по том, упозорио је Рифат-паша европске силе на уочљиво оружање Грчке, што Турска сматра као изазивање. Грчки пак лист „Продокс“ пише, да постоји оправдана опасност, да Турска, као оно Јапан што је Русију, не нападне и прије формалне објаве рата Грчку. Исти лист прави такав закључак на основу вијести, да је солунски младотурски комитет дошао до убојења, да ће морати доћи до рата са Грчком. А тако некако суди и руски лист „Рускоје Слово“ који скреће нарочиту пажњу на наименовање младотурских првака Енвер-беја за шефа штаба III солунске ордије и Хаки-беја за шефа штаба II једренске ордије. Као што се види, ситуација је још увијек мутна и неодређена, па ко зна како ће све завршити.

Ни спор између патријарха и Порте никако да се оконча. Патријарх је попустио турским властима и коначно одустао од сазива народне скупштине, али тиме је наукао на се негодовање митрополита, који неће да чују ни за какву помирљивост и попуштање, због тога је патријарх упутио другог капуче-хију у министарство просвјете, да се позвали на митрополите изабране за скупштинске делегате, како се и поред патријархових препоруке, да се у своје епархије развију, не разилазе, па је тражио да их влада на то нагна. Али и ако је министарство дало савет дванаесторици митрополита да се развију, неће ови то ни да чују. Шта више у Цариград су дошла још два друга митрополита те сви стоје у највећој опреци са патријархом, што је у погледу скупштине попустио властима.

Сматра се као поуздано да ће се ускоро назначити 16 нових сенатора. Између осталих чија се имена помињу, налази се и велики везир Хаки паша, бивши министар просвјете Наил-беј, подсекретар министарства финансија Рифат-беј, па и бивши велики везир Ђамил-

паша, чији избор за сенатора није сасвим осигуран. Од немуслимана спомињу се имена бив. преводиоца на Порти Дауд-беја, који је Јеврејин и Келекијан еф. Јерменина, који је главни уредник цариградског листа „Сабаха“.

Од прије неколико дана већ су отпочели маневри I цариградске ордије. Маневрима је задатак: Одбрана Цариграда од непријатеља који долази са европске стране на Црном Мору. Војском која напада управља коњички генерал Исхак-паша, а војском, која се брани, управља Хазви-паша. Главни командант целокупних маневара је Зеки-паша командант I цариградске дивизије.

Ту скоро је министарство саопштило свима властима по унутрашњости, да је према уговорима, које Турска има са другим државама, потпуно дозвољено и странима, да у Турску купују непокретна имања. Према томе, сваки у Турској настанени страни држављанин, може купити не само зграде, него и какве год хоће земље по свима крајевима Турске, осим хоцаске области. И док се странима дозвољава куповина непокретних имања и земљишта докле се не дозвољава странцима да раде по народносним отоманским школама, него их тјерају и школе затварају.

Тако јављају из Приштине, да осим гиланске, све друге српске школе у рашко-призренској епархији, не раде. Ово је због непризнатог привилегија од стране власти, те је остало да се та ствар по повратку митрополита ријешити. Шта ће бити и хоће ли и даље власт остати противна законитим привилегијама, видјеће се ускоро.

Мирни отпор жељезничара

Сарајево, 18. септембра

Око поноћи између 9. и 10. ов. мјесеца наступила је пасивна резистенција (мирни отпор) на свима линијама босанско-херцеговачких жељезничара. И управо сада, у вријеме када су задовољени захтјеви јужних жељезничара, дижу се и босански жељезничари да извојују оно, што су већ задужио толико пута тражили. Некако прије три године избијало је незадовољство у њиховим реформама, али влада је умјела сваки пут да учини крај озбиљнијем покрету. То је било и тако разумљиво. Онда још није било међу босанско-херцеговачким жељезничарима никаквих организација. У свези шпанијске, денуцијатске околине, крај стројних несавладивих службених прилика сваки је особитим маром штитио свој хлеб, назећи да се не замјери старјешинама. Ови несносни односи нијесу могли дуго да трају. Показала се необична потреба свијесне, усталачке борбе, дошло је вријеме да се прекине са досадашњим стањем, и на том опасном прелазу у којем знају гдје-кад и да срадају људи, пружише руке сви солидарно — и чиновници и ложачи и машинovoђе и радници.

Пасивна је резистенца била је проглашена за 18. ов. мјесец. Ну дознав влада за намјере жељезничара, брзојавила је свим већим подuzeћима у Босни, угљеницима, ливницама и фабрикама шећерне репе да отпремају материјал одмах, јер прети опасност штрајка. — Тако се хтјела у колико толико умањити елементарне штетне пошљедице штрајка.

ПОДЛИСТАК

У шуми

— Написао Словенац Мансо Шиношен —

(2)
— Како је досадно — уздахнуо је — зашто нема Славка да пођемо ма гдје: скоро свако вече дође, кад ми не треба, а сад га нема.

Славко је тога часа може бити сједио у гостионици и испијао свој кватер вина, можда је учио дома и спремао се за испит или се спремао за спавање.

Борис је постајао нервозан: нестрпљиво је сједио на сједишту, спреман да сваког тренутка устане.

— До врага! Нема ни Владимира, који ми је најмилији, причајући ми тако лијепе историје о свему...

Борис није никако могао остати кући, тражио је разоњена, које би му уморило раздражене живце. Тренутно је устао, скочио за огртач, огрнуо га, метнуо на главу шешир и изашао на улицу.

— Идем сам кад немам љубог. Ха, кад дођу како ће се љутити кад ме не нађу дома. Тако им и треба. Допиши, кад прије не дођу. Знаш ја већ и без њих сам шетати. —

Корачао је не часећи.

Цијелом улицом и нигдје у близини није опазио на једнога чојека: чак и лавез паса

Дознав за ове владине кораке одбор босанско-херцеговачког жељезничког савеза, упути изасланство жељезничара врховном земаљском жељезничком управнику, дворском савјетнику Шанку, подотрив му свој меморандум. Дворски савјетник је изасланство врло хладно примио и изјавио просто, да се ни један жељезнички захтјев не може уважити, јер влада нема новаца.

Послије овакве изјаве од стране владе смјеста је изашло посебно издање жељезничког официјалног савезног листа „Босанско-херцеговачки жељезнички сигнал“, који је нагласно солидарну пасивну резистенцију у поноћи од 9.—10. ов. мјесеца.

Већ 10. ов. мјесеца имали су особени влакови закашњења од 5—8 сати, а теретни ушљед поремећеног промета на прузи нијесу никако ни полазили. Влада је због овога имати огромне штете. Како је баш сада у градској палати изложба воћа, меда, поврћа и осталих сировина, силне пошљике су заостале на станицама, те је јасно, да ће се ушљед лежања покварити.

Дне 10. ов. мјесеца тачно у 7 сати у вече распустила је влада кратим путем Савез босанско-херцеговачких земаљских жељезничара, те је запљенила све књиге, листове, новач и намјештај. Ово остављајући од стране владе још је већма огорчило и разјарило кандидате штрајка.

Бојати се озбиљних догађаја. Са жељезничарима је солидарно цијело радништво Босне и Херцеговине, које под утицајем социјалне борбе и науке живо агитира за штрајк. Грађанство симпатише жељезничарима.

Са сарајевским градским трамвајем такођер је зло. Пут, који је прије био претварао се за 15 минута, траје сада 60. Укупно се губи на сваком мотору до 15 тура. Због овог настаје штета за град преко 600 круна дневно.

Догађају се занимљиве сцене на трамвају. Тако се случајно деси, да на прузи стоји каквог псега, а наједном травај, који се и онако вуче као шантаво кљуше, стане.

— Шта је? питају путници зачуђено. — Ништа! одговара поспано кондуктер. — чекамо док скрене псега...

Одјелни предстојник за финансије Фајхтингер ушао је код католчке катредале у трамвај. Пронисно смје у њему бити 36 особа. Кондуктер узме бројати паће да је одјелни предстојник управо 37. — Господин Фајхтингер — морао је напоље — јер, како кондуктер рече, доп самце само по притису да ради...

Како су с дана у дан све већа закашњења, ушљед тога готово нико и не путује.

Српство

Још једна стогодишњица. Ових дана је у Србији на свечан начин прослављена стогодишњица од битке на Варварину а сад се спремају да прославе и другу. Историја Србије пуна је славних дана у почетку српског устанка. Сваки лист њен исписан је херојским дјелима, којима се свијет дивити мора. Послије славних дјела Синђелића, Курсуле, долази на ред успомена на ону очајну борбу гдје су се 1200 српских соколова под предвођењем Анте Богићевића Поцерца држали пуних 12 дана против велике турске ордије од

је умицу. Магла је била густа, да се на неколико корака напријед и назад није видело. Борис је ишао удубљен у своје тужно-весело мисли, када је тако првијатно у таквој поћи могао саопарити.

Из тих снова га изненадно трже лак ход. Борис подиже очи — крај њега минуше двије прилике. Борис убрза кораке и пође за њима. Била је лијепа дама, лепе, витке појаве, видило се да је млада. Крај ње је ишао висок елегантан господин, држао је лијепу жену за руку нагињући се к њој шапутају јој је, нашта се она презирно насмијала.

«Сјутра дођи, драги Рудолфе, да замолиш мога оца: он се неће нама противити. Пошћемо оно што желимо».

Тако је говорила госпођица и кокетно се насмијала окренута к њему.

Борис је ступао тихо и неонажено, посматрајући сваки и најмањи њихов покрет. Незнанка је скренула нагло у другу улицу, а Борис их је непрекидно слиједио. — Некад је Борис шумно пустио корак и дама се окренула и погледала назад. То је било при свјетлости и Борис је могао тачно видјети.

Како ја лијеп и мило лице те дјевојке! Несравњиво: он никад до сада такво лице није видео. Како лијепе златне власи, које се виде испод зимског шешира, како јој очи свијају као два демона и нијело лице, како фино лице и те изразите црте!

40.000 људи под командом Али-пашиним. То је било 6. октобра 1810. г. на Лозници када су они див-јунаци српском роду освјетлили образ. Тај дан прославиће се у Подрињу свечано и достојно, јер ће у прослави узети учешћа директно народ српски преко својих удружења, као што су: Народна Одбрана, пољопривредна и стрелачка дружина, соколска, пјевачка и т. д. друштва. За ову прославу установио се већ нарочити одбор и за неки дан издаће и програм ових свечаности. Како до сад већ до Лознице вози жељезница, то неће бити тешко отићи до Лознице тога дана, нарочито кад се узме у обзир, да ће окружни одбор дати на својој жељезници знатну олакшицу за ту свечаност, а Подришци ће учинити све, да своје миле госте што љепше дочекају.

Српска централна банка у Сарајеву. Срби у Босни и Херцеговини ријешили су да оснују један велики повчани завод за цијелу Босну и Херцеговину са сједиштем у Сарајеву. Основни капитал тога завода износи 6 милијона круна, а употребитиће се за давање јевтиног кредита српским земљорадничким задругама, а нарочито кметовима за откуп земље.

Србија за 30 година. Царинска управа при министарству финансија у Србији издала је књигу, у којој је изнесена целокупна спољашња трговина Србије за прошлу годину и сумарни прегледи трговине за пошљедних тридесет година. Године 1879. је Србија први пут као слободна држава склопила трговинске уговоре. Године 1879. износила је целокупна спољашња трговина 81,514.486 динара, а 1909. године 216,514.923 динара. За тридесет година се дакле трговина Србије више него утростручила. Године 1879. износила је увозна трговина 42,751.724 динара, а извозна 40,064.882 динара, увоз је дакле надмашивао извоз. Године 1909. напротив увоз је знатно виши од увоза. Јер док воз износи свега 106,143.507 динара, извоз је 109,735.212 динара. За ових тридесет година порастао је број становништва од 1,704.900 на 2,740.000 душа (у години 1908). Интересантно је, како се увоз из разних земаља мијењао. Године 1879. имала је Аустро-Угарска готово сав увоз. Од 41,567.604 динара, колико је износило целокупан увоз те године, отпала на саму Аустро-Угарску 35,929.488 динара. А године 1909. износио је сав 17,797.345 динара! Те цифре најбоље доказују, како се Србија трговински еманциповала од Аустро-Угарске. Слично је и са извозном трговином 1879. од 38,880.726 динара, колико је износила извозна трговина Србије, отпала на Аустро-Угарску 23,167.579 динара, дакле 60% а године 1909. извоз у Аустро-Угарску чини само 31% српске извозне трговине. Интересантни су такође трговински односи Србије с Босном. Године 1879. био је српски извоз у Босну 19.38%, а 1909. спао је на 0.09%.

Колера и Србија Колерна зараза у Угарској захватила све више маха. Она се појавила у више мјеста жупаније Бач-Бордошке и Торонталске и појединачно и у жупанији Крашино-Серењској. Сјем тога у и жупанији Сријемској у Троједној Краљевици. Да би се заштитила Србија од уношења колере, то су угарске жупаније Бач-Бордошка и Торонталска оглашене колером заражене, а жупанија Крашино-Серењска и Сријемска да су у опасности од колере.

Под њеним чежљивим погледом Борис је осјетио у грудима, у срцу нешто тако меко, тако опојно, тако блажено, да би најрадије заплакао, да, заплакао би као роб из свег срца „Ја пао би јој пред ноге и би јој признао...

Али зар је то његов идеал? Зар је он о таквом бићу сачао увијек? — У грудима му је кипило и бојао се кад буде узбукуило, па је чешио за тим тренутком. Како је лако сада ступао за њима, за њом, ако треба и на крај свијета. Сад су са његови снови крунисали и па за тренут не помишљаше да може бити има такмана.

Уставили су се пред кућом: он је ишао напријед по степеницама, она је заостала и пошла да би се попеда горе.

За тренут — и Бориса је освојила машта: не знајући ни сам како — стао је пред лијепом незнамком.

Груди су му се бурно таласале, срце му је ударило скоро чујно, у устима му се купила љубавка и у грлу га густило.

»Госпођице — — —

Глаз му је заостао у грлу, сам себи је у том тренутку изгледао чудноват.

Госпођица се нагло окренула и немало се пренашила.

»Шта желите?« ускликнула је и пошла даље.

Тада се Борису ускомешало у глави, тешко је дисао, ноадрне су му се ширеле и аутоматично је уздахнуо:

Према томе из тих жупанија забрањено је, да се у Србији увози све што из земље раста, мљечни производи и свјеже намирнице, а путници имају да издрже карантин.

Закон о штампи у Србији. Још у ово-годишњем засједану Н. Скупштине у Србији поднијеће се нови закон о штампи. Њиме се ограничава у многоме штампа како не би више писала о владарском дому у Србији као до сада.

Словенство

Женска универза у Сибирији. Руска влада је дозволила да се подигне у Сибирији прва женска универза, која ће се отворити у граду Томску, и то још ове године.

Ђирилица. У међусобном телеграфском саобраћају између Србије и Бугарске увешће се Ђирилица од нове године према споразуму између српске и бугарске владе.

Прва босанска изложба

Сарајево, 20. септембра.

Пчеларско друштво за Босну и Херцеговину приредило је у Сарајеву у згради градске палате изложбу воћа, меда, зелена и пића. Па и ако се врло често излаже 32-годишње културно дјеловање страних елемената, приказијући их као усређитеље и спаситеље глупе босанске раје, јасно је, да није никаква заслуга тих страних елемената, што ипак има свјесних домаћих људи, који у задње вријеме озбиљно порадише око економског подржања овога сиромашног народа.

Што је на избору више огромних стамбулских бундева — што криво успјевају око Бјелине — него румених јабука и сочних крушака, има се приписати дугогодишњој биједи најзадних слојева, који хоће ипак да једу.

Ну изложба је ипак добро испала. Њоме се ударио темељ новијем, модерном покрету, који ће обухватити и мање по-сједнике па и најшире масе. Пошло се у сусрет новој епохи економског благостања, које може да повољно дјелује и на политичко народно подизање.

Показало се, што се воћа и зелена тиче, да су најплоднији приједели око Фоче, Горажде и Дрвинте, затим из пизина до Саве и Дрине, а пчеларство је најуспјешније око Босанске Крупе. Изложени производи сви су укусно по столонима и стијењу поређани, а читав простор је умјетно декориран боровином. Разне фигуре из музеума поређане су у разним позицијама до стијења уз грање и лишће. Читаво вријеме свира војничка музика, што чини утисак неке необичне свечаности и раскоши.

Само отварање изложбе било је врло живохно. Прошле суботе већ око 10 сати око подне чекало је пред улазом беледије мноштво публике. Поглавица земаљске владе генерал барон Варешанин од Вареша дошао је са цивилним адлату-сом баруном Бенком. На улазу био је поздрављен од члана приредивачког одбора Сједали-бега Филиповића. Генерал Варешанин је одговорно подуљум говором, истакнувши да је влада приправна, да чини што је год могуће за корист ове земље и овог народа.

Изложба траје пет дана.

»Госпођице, — љубим вас!«

Тада је увидио какву је несмишљеност учинио и чисто му је жао било, па је одахнуо кад је одушио тако дуго његованим осјећајима. Скоро несвјесно је чекао одговор и гледао госпођицу у криво лице; одахнуло му је.

На њеном лицу је нечезла за тренутак бојазан и указало се презирање. Немарно и проишним гласом узвикнула је:

»Чојече, како сте наивни! Да пијесте — — —!«

Замахнула је руком и отишла...

Борис је остао с отвореним устима...

Другог дана је била педјеља. Јутро је било криво, прекрасно: каква разлика између веча и дана! Синоћ је била сива околна за-вијена у непровидну маглу, а данас је освануло јутро, јесенско јутро, можда пошљедње тако лијепо и ведро у овој години. Како би се прославили лијепа дана, срећни, весели и ведрѝ, кад буду угуинули и наступили други... Чудновато се указало сунце иза мјееног парка, чаробно се развијала румена свјетлост по горама, по дрвећу, по мјесту, које се свије-гавло у томе лавиринту природне красоте.

(Наставиће се.)

Поглед по свијету

Црвена књига о анексији

Будимпештански „Pesti Napok“ јавља да аустро-угарски министар спољних послова гроф Ерениал-Лекса спрема првену књигу о анексији Босне и Херцеговине и кризи, коју је проузроковала та анексија. Ову првену књигу предложиће министар аустро-угарским и угарским делегацијама. Црвена ће књига садржавати окружницу бечкога министарства спољних послова на синагарне власти белинскога конгреса, као и на Турску, даје одговор енглеске владе предан по енглеском посланику у Бечу 11. марта 1909. год., и одговор аустро-угарске владе.

Програм рада заједничког сабора

О пословном програму угарског сабора за најближе вријеме дознаје се из владине околине ове појединости: За вријеме, док буду трајале заједничке делегације у Бечу, ни у ком случају неће бити могуће, да сабор у пленарним сједницама настави свој рад. Стога ће за то вријеме једино саборски одбори бити на окупу, а сабор ће тек у мјесцу новембру отпочети мериторним сједницама. Уто ће вријеме влада изијети пред парламенат двије важне и опсежне законске основе: о државном буџету за годину 1911. и пројекат банковног привилегија. Искључено је међутим, да би се за тако кратко вријеме могле мориторно расправити поменути двије основе, стога је влада одлучила, да затражи од сабора за буџет тромјесечни индигнитет, а за банковну привилегију једногодишњи провизорни. Будући да ће се делегације у мјесцу јануару састати у друго засједњање у које се има ријешити заједнички прорачун за год. 1911., и у којем ће заједничка влада изићи с већим захтјевима за војску и ратну морнарицу. Превлађује у политичким круговима мишљење, да ће заједничке делегације у јануару потрајати по прилици 2 мјесеца, тако, те би сабор тек у мјесцу марту могао узети у претрес државни буџет за год. 1911.

Немири у Берлину

Прошле неђјеље се у берлинском предграђу Моабиту сваки дан и поћ водила по улицама права битка између радника и полиције. Радници су огорчени због бруталног поступања полиције. Код фирме Кунфер и комп. проглашен је штрајк, а неки радници су прекршили штрајк и ступили у посао. Кад су их ради тога штрајкачи напали, навалила је полиција необично сурово сабљама на голоруку гомили и сјекла кога је стигла. Осим тога полиција гони штрајкачке страже. Овакав поступак изазвао је управо бунтовно расположење међу радницима, а огорчење се сваки дан поштрава новим суровостима полиције.

Ту прије неку ноћ било је најбурније. Од 8 сати у вече, па до иза поноћи тукли су се демонстранти с полицијом гдје су се нашли. У исто вријеме биле су се формалне битке у разним улицама. Жесток је сукоб био код реформатске цркве. Ту су на полицију бацали флаше, камење и разне предмете са прозора околних кућа, полиција је потиснула масу у дворишта, уз то је ударила сабљама кога је могла. У двориштима је настало гушење. А кад је и ту са прозора стало падати камење на полицију, почели су полицајци пуцати.

Око 10 сати пролазила је једна група демонстраната кроз улицу Гуцковски. Полиција на њих јурну сабљама. За неколико минута био је сав тротоар крвав.

У исто вријеме био је сукоб у Малом „Тиргартну“, гдје су се скупљали демонстранти, да навале на сговариште Кунфера и комп.

Колико је рањених, не да се ни приближно утврдити, јер у болницу иду само они, које полиција ухвати. У сукобима рањена су и 4 енглеска новинара, који су демонстрације проматрали из свог аутомобила.

У Моабиту је преко 1000 полицајаца.

Као у Берлину, тако је дошло и у једном предграђу до радничких изгрева. Око сто педесет зидара, и помоћних надничара одлучише да ступе у штрајк, у случају да фабрика не би њима хтјела да повиси дневну плату. Уједно су радници захтјевали да се пређашњи штрајкаши, који су иступили из посла ради истих захтјева и који су били од фабрике отпуштени опет приме у посао. Послије скупштине бучећи су радници оставили дворану и сукобише се са 200 талијанских радника, који нијесу судјеловали код ове скупштине. Борба се водила на ножеве. Двојица су радника тешко и смртно рањена. Много је радника што теже што лакше рањено. Полиција је морала оружјем у руци успоставити мир и поредак.

Како из Берлина јављају, послодавци су спремни да попусте радничким захтје-

вима поименице, да једнакоправно располажу о њиховим захтјевима и да повишницу од 1. априла 1911. плате.

Црногорски број „Б. Виле“

„Босанска Вила“ и наши писци

Српски књижевни лист „Босанска Вила“ што у Сарајеву излази ове године ступила је у двадесет пету годину свога излажења. Да би ту своју јубиларну годину нарочито издвојила, она је дошла на ту идеју, да у току године издаје са посебним бројевима, посвећујући их појединим земљама српским и писцима из тих земаља. На тај начин поинкли су бројеви босанско-херцеговачки, србијански, војвођански, црногорски, као што су на реду македонски, даљматински и т. д. и тако смо у једном броју имали искључиво радове писаца из Босне и Херцеговине, у другом из Србије, у трећем из Војводине, у четвртм из Црне Горе и т. д. Као што се види, идеја колико код нас нова, толико и лијена, јер ће се тако на крају године пружити читалачком свијету радови готово свију наших књижевних посленика. Једино што би се тиме имало примјетити то је, што је за сваки такав број требала редакција да буде повјерена лицу из оне српске земље, која се тим бројем представља. На тај начин би се постигло, да поједини бројеви буду потпунији и разноврснији како по градину, тако и по самим писцима, као што би се тиме знатно допринијело, да се књижевност и књижевни радници у појединим српским земљама што боље и вјерније прикажу.

Овом приликом ми не мислимо да се бавимо свима бројевима „Босанске Виле“, који су до сад изашли. Зауоставићемо се само на број т. зв. црногорски, у коме су заступљени писци из наше земље.

Још одмах морамо изјавити, да ни мало нијесмо задовољни бројем „Босанске Виле“, којим је заступљена књижевност у Црној Гори. Нијесмо задовољни ни по градину, ни по писцима, јер је Црна Гора њиме врло слабо представљена како у опште, тако и с обзиром на бројеве који су већ прије тога изашли.

Ако будемо искрени, мораћемо признати, да на пољу књижевности не стојимо сјајно. Оскудевамо и у радовима и у писцима. Може се шта више рећи, да смо у опадању, јер смо раније имали и боље писце и боље књижевне производе. Па и поред тога наша књижевност није онако пала као што би се могло закључити из црногорског броја „Б. Виле“.

Када будемо говорили о садржини овог броја и оцењивали је, тада ћемо потанко изијети, зашто је њиме Црна Гора јако заповиједана, а сада се само задржавамо на констатацији, да је он далеко од онога што је могао и требао бити.

Да нијесмо посвећени у суштину саме ствари, још бисмо могли кривцу због тога свалити на наше писце и њихову немарност, али када знамо да су се многи од њих одазвали и пружили радо колико су на брзу руку знали и умјели, па су им ти радови из овог броја изостављени, онда ће свакоме јасно бити што ћемо кривцу за овај и овакав број приписати самом уредништву овог листа, или, још тачније, др. Владимиру Ћоровићу, који га је уредио.

И да је само то, па би се зар и још могло погледати уредништву кроз прсте да овај број не одише и неком нарочитом тенденцијом, да не кажемо чак и малицијом. А то је баш оно што нас и нагони, да о њему нарочито проговоримо и да се на ову ствар задржимо.

Тенденција је и сувише провидна и ако су нејасни мотиви њени.

Издавањем ових бројева уредништво је велики терет на себе примило. Имало се више борити и натезати но са досадашњим, редовним бројевима. Како смо и ми лично један дио тога подносили, помажући им својевољно за црногорски број, имали смо прилике да се увјеримо и искусимо ту теготу и зато можемо врло добро појмити положај у коме се уредништво налазило и како је све морало натезати издајући ове јубиларне бројеве. Али нема сумње да је уредништво, долазећи на идеју о издавању оваких бројева, добро промислило и о свему томе и да није ни у ком случају смијело да процијени снагу и способност своју. И кад је већ приступило извршењу плана свога, онда је требало да добро отвори очи и да строго води рачуна о ономе шта и како ради. Јер као ће што јој се у томе погледу сваки успех уписати у прилог, тако ће јој и сваки неуспјех бити на штету.

Утврђујући то, прије него пређемо на само излагање, потребно је да изјавимо, ради разумијевања саме ствари, још и ово:

Наши писци примили су црногорски број с врло великим негодовањем. Њихово негодовање је сасвијем оправдано. Они сматрају, да је овим бројем учињен

атак како на књижевност нашу, тако и на њих саме и да се ишло нарочито на то, да се они омаловаже и књижевност у нашој земљи подишени, да се прикаже што слабија. И ми се са тим мишљењем слажемо. То је оно што смо већ првим редовима истакли, да црногорски број „Босанске Виле“ одише неком нарочитом тенденцијом, да не кажемо чак и малицијом.

А ево из чега то закључујемо:

Уредништво „Босанске Виле“ само је, без дозволе писца, поједине радове на своју руку касанило. Тако је н. пр. г. Кривокапићев одјомак, „Вук Раслапчевић“ из епопеје „Херцога“ унакарадило, изостављајући најбоље стихове и потпуно га прекројило.

Другим писцима није радове ни донијело. Број тих писаца је знатан, а међу њима су и такви, који су опробани и признати писци наши.

Да се не би можда мислило, да је уредништво то учинило због простора, шта му је онда требало да од једног писца донесе двије ствари у томе броју, као год и двије народне pjesме од једног истог скупљача? А могло је и издати у мјесто двије свеске три и четири, колико би простора радови запремали, као што је то учињено са другим бројевима.

А да се не би можда мислило, да су ти радови изостављени и зато што писци били добри и нијесу подносили за овај број онда треба знати да су многи од тих писаца од првог уредника „Б. Виле“, када је потврђивао пријам радова, добили и ласкаве оцјене о тим истим радовима, који нијесу у овај број увршћени. А г. Новица Николић нпр. поред осталих радова био им је послао и двије pjesме, које су још раније угледале свијета у неким књижевним листовима, за које се може прије рећи да су бољи, него да су гори од „Б. Виле“.

Па чак ако би се претпоставило, да је међу непримљеним радовима наших писаца било и слабих, уредништво је требало да се држи оног истог мјерила кога се држало и раније, при уређивању других бројева.

Д-р Ј. Костић је признат pjesник и ми на њега с уважањем гледамо, али он је „Б. Виле“ пружио двије ствари, које су далеко изостале иза радова његових, који су га учинили pjesником и прибавили му признања и гласа. Д-р Владану Ђорђевићу, кога иначе цијенимо и поштујемо због његових разноврсних књижевних творевина, штампали су спроводно писмо, које је уредништву упутио уз приповијетку, која тек има да изађе у „Б. Виле“. И т. д. И кад су се ту руководили обзиром према писцима, зашто то мјерило не послужи уредништву и према писцима из Црне Горе, а већ гнушам се и да помислимо онај колико груби, толико ниски и одвратан иснад према Војиславу Ј. Илићу — Млађем, који су диктовали чисто породични обзира, или брутални атак другог уредника на лок. С. Врчевића, о коме ћемо доцније проговорити. Уз то ваља знати и то, да кад је у црногорском броју било мјеста за јачке написе, свакако је прије требало бити мјеста и за писце, који већ годинама на књижевности раде на ма и слабијим успјехом.

И кад ствар тако стоји, онда је јасно, да је то рађено с нарочитом тенденцијом, која се још више испољава у самом „црногорском“ броју, о чијој ћемо садржини у броју за овим нарочито проговорити.

Дневник

„Балканска Царица“ у Загребу.

У неђјељу је у Загребу у позоришту давана „Балканска Царица“, која је испала на опште задовољство. Управа позоришта је о сјајном успјеху телеграфом извјестила Њ. В. Краља Господара као писца. Мишљења загребачких листова о овој представи донијећемо у идућем броју нашег листа.

Питомци монашке школе. Ове године у први разред монашке школе у Србији уписало се дванаест питомаца, од којих су двојица из Црне Горе, а примљени су по жељи Његовог Високопреосвештенства г. митрополита Митрофана.

Српски гуслар на Цетињу. Познати српски гуслар Петар Перуновић, који је на Цетињу био и назад годину и уз гусле јаворове пјевао одабране српске народне pjesме, допутовао је из Србије у Црну Гору, да је посјети у јубиларној години кад због болести није могао за вријеме самих свечаности. Овога

младог и одушевљеног Србина на- дамо се, да ће свако и овог пута са љубављу и гостопримством прихватити онако исто као и раније.

Путници. Лијепо јесењи дани врло погодни су за путовање и страни путници посведневно стижу на Цетиње, да разгледају нашу земљу и да се упознају са нашим знаменитостима. Скоро нема дана да на Цетиње не стигне по неколико путника, а врло често их има и велики број.

Предавања. Поред основних школа на Цетињу, предавања су почела и у богословско-учитељској школи, а у гимназији се врши пријам ученика и поновни испити, послније чега ће и предавања почети.

Рекла-казала. На жалост опажамо да и код нас почиње да хвата све дубље коријена оно женско беспослицење, доколисање и измишљање, које се огледа у изразу рекла-казала. Кавански беспосличари почели су да испредају тек забаве ради што им падне на памет, те се чује и оно што се нигдје чути не може и види оно што и није било. Да су то само празни разговори и измишљотине и да лако не могу имати и рђаве пошљедице, ми се на њих не бисмо ни освртали, као ште се ни до сад нијесмо освртали. Али они у овом случају могу бити и од рђавих и немиких пошљедица, те се зато на ову ствар нарочито и заустављамо. Како је колера почела по Угарској и Италији да узима све више маха и како лако могу да случаји побољевања избијају и ондје гдје се колери нико и не нада, разумљиво је што се и код нас с великим интересовањем прати ова епидемија. С тим у вези час по час па никне глас: појавила се у Котору, или: у Зети је цијела породица за један дан страдала од колере, или: појавила се на Цетињу, појавила се на Његушима и т. д. Те недотупаве измишљотине лако се лансирају, а још лакше се шире, не користе никоме, изузев што неким плесивим мозговима чине задовољство, али могу бити од врло рђавих пошљедица. Ми би смо били међу првима, који би захтијевали, да се епидемија не прећуткује и да се не крије. Али сви знамо да ће не само што нема, него нити може имати изгледа да ће је бити у нас с обзиром на мјере предострожности које су учињене. Па онда нашто измишљати, нашто застрашивати свијет и чинити неприлике, које могу бити од врло рђавих пошљедица по земљу? Жигошући то, држимо да би према томе и власти требале да буду опрезније и сваког таквог а-б-роношу на одговорност узети како би нашао у будуће паметнију забаву и себи и другима кад ни толико разбора немају да схвате, да тиме штете општим интересима.

Жалбе противу дувана. Из грађанства поновно добијамо жалбе противу дувана, а нарочито противу аљкавог справљања. Исто тако и справљање цигарета је врло рђаво, јер су врло много ситним дуваном напуњене, тврде, те се не могу пушити. У томе погледу најгоре је справљење цигарета „Балиша“ и поред тога што је њихова потрошња највећа. Изгледа као да монопол дувана у Подгорици или о томе не води рачуна или сматра, да је грађанство дужно да натеже због њихове немарности. Надлежни би требали већ једном да стану на пут овоме и оваком раду монопола.

Позориште. Сјута се даје „Чикина кућа“, шаљива игра у четири чина од руског писца Мјасницког у приеводу пок. Јанка Веселиновића. Ова лијена шала даје се по други пут.

Саопштења

Владимиру Ђоровићу

Сарајево

У шеснаестом и седамнаестом, тобожњем црногорском броју „Босанске Виле“, изишла је одмах као друга књижевна и културна биљешка, критика на књижицу покојног мог оца Стева В. Врчевића, која носи натпис „Страдање трију Херцеговаца у заточењу“. Под том критиком налазе се два велика слова, која сам одмах ријешао, али се нијесам хтио чути прије, него се увјерим. Сад, кад су ме и твоји сусједи у томе увјерили, да си ти то писао, обраћај се директно теби с овим отворенијем писмом, „дражајши“ мој Владо!

По твом самом почетку, којим си отворио оцјену, показује те на првом мјесту, да си један првокласни шкрабало, чије радове само може примити покојна и запустела „Босанска Вила“, која бајаги носи само почасну тигулу „књижевног листа“, по чијим страницама, поред славног и чувеног имена српске књижевности, штрче и обала се недоучено књижевно јуне. Само „Босанска Вила“ може урадити, да теби повјери уредништво црногорског броја, те да онако лијепо прикажеш свијету српску књижевност у Црној Гори.

Прочитај и промисли о твом почетку: „Безначајна, неписмена књига“. Колико си мудрости показао с овим изразом?! Без сумње је, да ти је, кад си на ту „неписмену књигу“ бајаги држао оцјену, у простору између мозга и лубање заљегало негдје зунзар, и то онај, који ти свако јутро излијеће испод капе и зуји сарајевским тротоарима.

Мој је отац познат био као одличан пошвар и књижевник, те нијеси смио на тако недостојан начин писати о људима, којима ти не би могао бити по перу ни по ничему ни слуга слуге слугине, а не да држиш оцјену на оно, што спремени и научени људи раде и пишу.

Види се по твојем самим изразима и мислима, којима се служиш при оцјенивању, да си јединствена шупља тиква поврх воде и уображено, али доказано књижевно дивизе, утучено у главу крављачом туђе планинке, са кога је већ унапријед продата јарина. Кад си познавао дјела и подвиге тих трију Херцеговаца, што не написа ленију књигу? Благо ли би њима покојнима било, да им ти дјела свијету помињеш!

Благо ти је пама с таквим Србеном, који је задојен млијеком диспозиционе туђе краве...! Хоризонт твога мизернога и скученога ума тако је сухопаран, да треба самога себе да осудиш: да на трашке изидеш из уредништва „Босанске Виле“, јер би јој твојим изласком зајевале птице пјевачице, које си ти твојом виком, буком и четвањем растјерао, а примао којекакве метиљаве књижевне блувотине, које чак и на уводна мјеста стављаш.

Напокон не могу а да ти од свега срца не довикнем са широког поља цетињскога —

„Благо теби, критичару.
Што прослави тако себе
Са критиком, која ће ти
Умријети прије тебе!“

Цетиње, 20. септембра 1910. год.

Филип Ст. Врчевић

Кратке вијести

Мисија министра Зичија. „А. Нар.“ доноси сензациону вијест, да је надвојвода Франц Фердинанд примио у суботу у аудијенцију министра за богоштовље грофа Ивана Зичија и да је овај у недељу предао краљу своју демисију. Одлука није пала. За узрок сензације неспоразум између Зичија и осталих чланова кабинета. Политичари говоре, да Зичи полази у резерву, да замјени Куена, кад овај падне пред изборном реформом.

Новац за поштаре. „А. Нар.“ сазнаје, да је угарски министар Хијероними тражио од Лукача новца, да се поштанским чиновницима пониси плата, и да се из ради канал између Дунава и Тисе. Лукач је одговорио да нема за то новца. Ради тога није ни буџет готов и ради тога неће буџет ни бити предложен сабору на првој сједници.

Турско-румунска конвенција. Велики везир Хаки-паша потписао је турско-румунску војну конвенцију у Берлину 17. ов. месеца. Тако бар гласи телеграм из Берлина, што га страни листови добише.

Државни зајам склопљен. Мађарски листови јављају с радошћу да је влада пошла за руком наћи потребан зајам. Новце ће прибавити бечка група Рошилдова с некојим њемачким капиталистима у Берлину. Задовољство је тим

веће у Будимпешти и у Бечу, што је тим Њемачка као савезник показала своје пријатељство Угарској.

Протест против припојења Босне Свеучилишни грађани у Биограду приредиле на дан припојења Босне Аустро-Угарској јавну скупштину на тргу књаза Михајла, на којој ће протестовати против анексије Босне.

Споразум Чеха и Нијемаца. Споразум за дневни ред првих саборских сједница постигнут је међу посланицима једнога и другог народа. Сада се договарају поједине странке, а прије тога састали су се одбори двију најјачких чешких странака, младочешке и аграрне, те је дошло до потпуна споразума за даљи рад у сабору.

Грчке војне вјежбе. Велике војне вјежбе, у којима ће судјеловати 30.000 војника, одржаће се између Дамокоса и Лами. Вјежбама ће присуствовати и краљ Ђорђе.

Снијег у Србији. Пошљедњих дана, кад је оно јакло било захладило и код нас, чуло се како је у горским крајевима у Аустрији пао снијег. Биоградски листови јављају, да је тих дана падао снијег и у неким крајевима у Србији. Нарочито је пао велики снијег на врховима Копаоника, на Сухом Рудишту, које је још и сада под снијегом.

Гроф Апоњи у Америци. Из Будимпеште јављају, да се некадањи министар јавне наставе у Угарској гроф Алберт Апоњи одазвао позиву мировнога конгреса, па ће при крају мјесеца фебруара идуће године поћи у Америку. У Америци држаће у Карнеџие Хал говор о тежњама за свјетским миром. Гроф Апоњи посетиће више мјеста у Сједињеним Државама и у њима свеучилишта.

Играчнице у Франкфурту. У пошљедње вријеме затворено је у Франкфурту више играчница. Ушљед тих затварања дошло је до сензационалних хапшења. Прекјучер, како се сада јавља, опет су пригодом једне рације затворене три такве играчнице. Том приликом ухапшено је више угледних грађана.

Нови брзи воз Цариград—Будим-Пешта. Јављају из Биограда: Од нове ће године бити нови брзи воз између Цариграда и Будимпеште.

Српски професор у Софији. Јављају из Софије: Овдје већ неколико дана борава познати научњак др. Чедомир Митровић, изванредни професор биоградскога универзитета. Др. Митровић борава овдје ради проучавања уређења православне цркве, јер Србија хоће, да реорганизира устројство српске цркве. Др. Митровић ће одавде на пут у Русију и Румуњску, те Грчку, да проучи унаву тамошњих цркава. Он је у Црној Гори већ био.

Србин побједник. На великим међународним утакмицама у борењу у Остенду добио је прву награду познати вјештак у мачевању Јеша Пантелић из Биограда.

Грчки зајам. Готово у једно исто вријеме на француску новчану пијадну појавиле су се три државе: Турска, Угарска и Грчка. Прве двије нијесу успјеле и морале су да се обраћају Њемачкој да их она финансира, што је она из политич-

ких обзира и учинила. Грчка изгледа да ће бити боље среће. Као што из Атине јављају, преговори ради зајма од 150 милиона франака завршени су. Грчка ће добити зајам од француских новчаних група и први дио зајма од 40 милиона франака биће јој одмах исплаћен.

Из Народа

Подгорица против колере

Пишу нам из Подгорице:

Прошле недеље т. ј. јуче 19. ов. мј. иницијативом Д-ра Митра Радловића одржан је овдје збор угледних грађана ради договора односно колере, која ето на страни све више маха узима. Збор је отворио говором Д-р Митар Радловић, у коме је описао болест, и какве мере треба предузимати у борби противу ове страшне болести. Говор је саслушан са особитим интересовањем, послје чега је настало међусобно споразумијевање. Иза сходних измјена мисли, донесена је одлука, да се сва могућа средства удуже, те да у случају приближивања ове болести, будемо спремни, како би нас ово чудо што мање жртава коштало. На тај циљ образован је одбор, који се има одмах постарати о извршењу овог веома озбиљног задатка.

Ово је сваке хвале достојно, те препоручити је да се слично уреди и по другим варошима, а без сумње, како држава тако и поједине општине, потпомоћи ће ову идеју и морално и материјално.

Бог је рекао: „Чувај се сам па ћу те чувати и ја.“ 3.

Књижевност

Књижевни оглас. Никола Р. Минић секретар министарства просвјете и црквених послова, објављује:

Кроз кратко вријеме изаћи ће из штампе мој рад под насловом: „*Кратак преглед рада на народној просвјети од године 1860. до данас*“. Овим радом учинио сам покушај, да у главном представим историјски развитак наших народних школа у означеном периоду. У њему сам извео све важније фазе, кроз које су наше народне школе пролазиле. У њему сам обиљежио и све важније моменте, који су имали јачег утицаја на народну просвјету. Једном ријечи овај рад даје кратку, али пристојну и прегледну слику свега онога, што се до данас урадило на народној просвјети. Писат је лаким радумљивим стилем, те ће бити од интереса за сваког постојећег образованог читаоца. При изради овог рада служили сам се искључиво непосредним изворима из архиве министарства просвјете, те ће због тога имати и већу аутентичност од свих радова ове врсте, који су до данас излазили. Рад ће бити снабђен нарочитим прилозима у којима ће тачно бити изведени статистички подаци о школама, учитељима и ученицима. Заједно с прилозима рад ће изнијети око шест штампаних табака и коштаће 1 перпер. Молим све своје

другове, пријатеље и познанике да се за прикупљање претплата што више заузму.

Колера. У издању друштва за чување народног здравља у Србији изашла је књига „Колера, како постаје, како се шири и како се сузбија“, коју је за народ написао д-р Милан Јовановић—Батут. У њој су просто изложене поуке, те је свакоме топло препоручујемо.

Доље научну образину! Д. Руварац штампао је брошуру под насловом, „Доље научну образину г. Радосаве М. Грујићу!“, у којој с Грујићем полемише. Грујић је написао „Апологију српског народа у Хрватској и Славонији и његових главних обиљежја“, коју је Руварац у „Б. Кољу“ рђаво оцијенио, на што му је прво преко истог листа, а затим броширом Грујић одговорио, што је и изазвало ову брошуру.

ОГЛАСИ

Изгубљен сат

Јуче је изгубљен један сребрни сат са ланцем на ком је висио о српској тробојци лик Њ. В. Краља. Ко га је нашао нека га донесе у администрацију овога листа, гдје ће примити пристојну награду. 1 1

Јавна благодарност

Овим путем потписани Одбор сматра за особиту дужност изјавити највећу благодарност браћи Врањинашима и другим Црногорцима, који се из далеке туђине — Америке — сјетили нашег храма св. Чудотворца Николе и послаше своје прилоге.

Хвала дародавцима и Милу Миловићу, као иницијатору таквог богоугодног дјела, који покупи 450 пер. 80 пара.

Нек би дао Бог, да се здраво врате у своју Домовину.

Врањина, 20. септембра 1910. год.

1—2

Црквени Одбор

Јављам путничком свијету да ће од данас моја кола сваког дана полазити у 8 сати изјутра с Цетиња за Подгорицу, а исто тако и напрат. Биљети се могу узети на Цетињу код Блажа Братићевих, а у Подгорици код Браће Радојковића, хотел „Балкан“.

Цијена мјесту 6 перпера.

2—3

Никола Кршикапа.

ОБЈАВА

Ко жели купити земље оранице и косачице у околини Никшића као и једну лијепу кућу на Цетињу нека се за услове као и детаљније информације обрати на адресу —

Цетиње, 15. септ. 1910

Александар К. Матановић
адвокат.

(Катунска улица број 101)

НИКОЛА КНЕЖЕВИЋ

ЦЕТИЊЕ

Препоручује своје стовариште:

Грамофона најсавршеније врсте куће „The Gramophone Company Ltd.“ са двостраним плочама најновијих српских и страних мелодија, а тако исто и сав прибор за њих.

Сатова цепних: златних, сребрних, никлених и челичних, као год и најпризнатије „омеге“, „роскопе“, „цилиндре“ и „анкере“. Исто тако и зидних и столних сатова.

Ланаца и другог накита разних врста као и јубиларних почев од златних, па све до никлених

Наочара и догледа све најбољег квалитета.

Дописница разних врста, фотографских снимака са јубиларне прославе, издање књижаре Тошовића из Дубровника, као и јубиларних издања Прославног Одбора а тако исто и албума Владарске Куће и Црне Горе. Главни депо ових издања је ово стовариште и препродавци у унутрашњости и одавде имају се њему обратити. Даје се на дописнице по утврђеној цијени 20%, а на албуме 7% рабат франко Цетиње.

Цијене су утврђене и солидне, а за грамофоне и плоче по ценовнику франко Цетиње.

Поред ове радње држим и радионицу сатова, у којој израђујем и оправљам све врсте сатова, као и грамофона. Радионицом руководи одлични вјештак са стране. Цијене су утврђене и солидне.

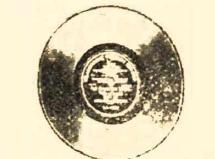
Наочара и догледа.

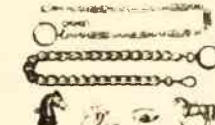
Зидних и столних сатова.

Грамофона најбоље врсте.

Грамофонских плоча српских и страних мелодија.

Ланаца и другог накита разних

Цепних сатова, златних, сребрних, никлених и челичних и „омеге“